Porto ryczałtem opłacone.

Nr. 10. **HAMICPE** שנת שבע עשרה.

המצפה

דמי חתימה לשנה בפולין 1400 מ"פ. לרבע 350. מחיר גליון בודד 30 מ"פ. באוסטריה 600 כתר לשנה 150 כ' לרבע. בטשיכו-סלובקיה 100 כתר לשנה 25 כ' לרבע. ביוגוסלביה 120 כתר לשנה. ברומניה 100 ליי לשנה, 25 לרבע.
מחיר מודעות 30 מ' בעד שורה קצרה או מקומה. מחיר ברכת מז"ט או הודעת אירוסין 200 מ'. האדרסה:
"Hamicpe" Kraków ul. Miodowa 22

קראקא—לבוב, ה' תשרי פ' וילך. תרפ"א. גליון מ. Kraków—Lwów dnia 7. października 1921.

תוכן הענינים.

הכלל והפרט.

דף תלוש מספר שלא נדפס.

אם עומד האדם במרכז כל הבריאה והארץ וכל אשר עליה והשמים וכל אשר בהם כולם לא נבראו אלא לשמשו ולהנאהו, — זוהי שאלה, שאניחנה להפלוסופיה להתחבט בה. אבל כי כל סדרי החברה ומשטריה, כל חוקי הממשלות ונמוסי הדתות לא באו אלא בשביל האדם, — בזה אין ספק. יש מטילים ספק בדבר. אם האדם הוא המטרה של מעשי בראשית, אבל כי האדם ואשרו הוא המטרה של כל יצירה ויצירה של האנושות, החומריות והרוחניות, בזה מטיל ספק רק מי שנלקה במהו או במוסרו. האדם, חייו ואשרו המה מטרת כל המעשים הנעשים בעולם הזה. באופנים ידועים רשאי הוא אמנם הכלל להכריח את הפרט לוותר מעט או הרבה על חלק מתענוגיו לטובתו, לטובת הכלל, אבל רק באותה מדה, שגם הכלל בעצמו, כלומר כל פרט ופרט שבו, גם הוא מוותר על הנאתו. וסוף כל סוף ותור זה, שהיחיד מוותר על הנאתו בעל כרחו לטובת הכלל, הוא רק ותור מדומה; מאחר שגם היחיד הוא חלק מן הכלל וגם לו מגיעה התועלת הצומחת מויתורו ותועלת זו מרובה היא מן אותה ההנאה, שעליה וותר ואם כן באמת אינו מוותר כלום, אלא מחליף הנאה בהנאה גדולה הימנה והפסדו יוצא בשכרו. ההפסד הצומח להיחיד מן הוותור ההכרחי לטובת הכלל, יוצא בשכר הנשקף לו מויתורו זה בתור חלק מן הכלל,

מספר אנשים מתאגדים לאגודה לאיזו מטרה לתועלתם, כל חבר מישחד מכחו, מהונו ומזמנו לטובת האגודה. מדוע הוא עושה זאת? משום ששקל בדעתו את ערך התרומה, שהוא מרים לאגודה מהונו, מכחו ובזמנו לעומת טובת ההנאה, שהאגודה מביאה לו ויצא לו, שהאחרונה מכריעה את הראשונה. טובת ההנאה, שהאגודה מביאה לו שוה בעיניו יותר מן הקרבן הקל או הכבד, שהיא מביא לה, העונג של שעתים שהוא מרגיש – אם האגודה היא, למשל, אגודת מזמרים— בזמרו יחד עם חבריו במקהלה, שוה בעיניו יותר מן חסרון הכיס או מן העמל, שהאגודה דורשת ממנו, והוא הדין בכל מוסד ומוסד של החברה האנושית, וגם בקבוץ המדיני; רק התועלת שהוא מביא לפרטיו הוא מטרתו. התועלת הזאת היא היסוד, שעליו רבנין הזה עומד והוא החומר המחבר את כל חלקי בנין זה יחד. התועלת הזאת היא, רק היא הנותנת זכות לקבוץ המדיני לדרוש מאת הפרטים קרבנות. לעצמו, כלומר, היא היא הנותנת לו זכות הקיום.

הקבוץ המדיני, משטריו ונמוסיו מתקיימים בשביל ראובן, בשביל שמעון, בשביל לוי וכו' ולא להפך; כי מלבד שמחשבה כזאת, כלומר, שהפרטים מתקיימים בשביל הקבוץ המדיני, הוא כעין „יוצא דופן" ממה הולני, אומר לנו החלק האלקי ממעל אשר בנפשותינו, כי האדם באשר הוא אדם, כל יחיד ויחיד מטרה הוא לעצמו ואין להשפילו בשום אופן לעשותו מטרה לאיזה דבר מחוצה לו.

כמובן שונה הוא הקבוץ המדיני מאיזו אגודה פרטית בזה שחבריו מרובים וצרכיהם שונים ומשונים אלה מאלה ואינטרסיהם מתנגדים אלה לאלה. ע"כ יש שנדמה לאיזה פרט, שעול נעשה לו והוא נושא בעול יותר ממה שנושאים הפרטים האחרים, כלומר, הוא משלם להקבוץ המדיני יותר ממה שהאחרים משלמים בעד אותה התועלת, או שהתועלת, שהאחרים מקבלים מן הקבוץ המדיני, גדולה היא מזו, שהוא מקבל ממנו, בעת שתשלומי שניהם שוים.

ויש שהתאוננות כזו צודקת היא, אבל מצב כזה כמעט הכרחי הוא בקבוץ המדיני, אשר פרטיו מיליונים וצרכיהם ואינטרסיהם מאליפים ומרובבים ושונים אלה מאלה ומתנגדים הדדי. ואשר על כן גם במשטר מדיני משוכלל בתכלית השכלול והצדק אי אפשר שישרור שווי-המשקל בין כל חלקיו לכל פרטיו ודקדוקיו. דבר זה מסור הוא בידי ועדי העם, יוצרי החקים, להביא בחשבון ודעת את שווי-המשקל בין פרטי-המדינה ולהתקרב לאט לאט אל השלמות האפשרית.

אבל בכל אופן אין לאלה המתאוננים — בצדק או לא בצדק — לנסות לנתק את מוסרות כל הקבוץ המדיני, אף אם זה אינו מביא להם — לדעתם או באמת — תועלת במדה שהוא מביא לאחרים; כי גם תועלת זאת, שהוא מביא להם, שוה בכל פנים באותו הסיוע שהם מסייעים לו ועוד עולה היא על גביו. אבל זה כבר יוצא מגדר ענינגו. כאמור, מכריחה ההברה האנושית את היחיד, לוותר על שלו לטובתה והצדק אתה. אחת היא, אם הפרט מודה בצדק זה או לו, אחת היא, אם החברה, כלומר הקבוץ המדיני משלם לו שכרו משלם או מקפחת, ע"פ ההכרח, חלק משכרו. החברה לוקחת מהונו של היחיד בתור מסים וארנוניות; החברה מצמצמת את חופש תנועותיו במדה שהוא מריע בהן לאחרים; החב"ה שמה גבול לתענוגיו ואומרת לו. זה מותר לך וזה אסור לך; החברה משימה חוקים ומשפטים, שהיחיד מחויב לשמרם בע"כ ונמוקה עמה והצדק אתה; החברה רשאית לשלול מן היחיד את חפשו לזמן קצר או מרובה; החברה רשאית לעשות הכל באיש הפרטי, את כל הישר בעיניה, את כל אשר לדעתה הוא נחוץ לטובתה. רק מעשה אחד אסור גם לה, היינו— לקחת את נפשו; משום שבעד לקיחה זו אינה נותנת לו כלום ואי

אפשר לה לתת לו כלום. ואין שום מטרה בעולם קדושה כל כך עד כדי התרת שפיכת דמים. אין מטרה בעולם נעלה ונשגבה כל כך עד שתעשה את האדם ותייו אמצעי לה. האדם הוא מטרה לעצמו ואיננו אמצעי לשום דבר שבעולם. אף לא לטובת הכלל. אם החברה רשאית לקחת מן היחיד הלק מהונו, חלק מכחו, לצמצם את הנאותיו ולצמצם את חרותו — רשאית היא משום שהיא עושה זאת לטובת כל יחיד ויחיד, שהוא טובת הכלל. כי דבר זה מבין כל איש, שאם תהיה לי רשות לעשות הכל ולחדול מעשות הכל, כאות נפשי, אז תהיה אנרחיה בארץ ואוי להן לבריות החיות באנרחיה ואוי גם לי, ואם כן, סוף כל סוף, מה שהחברה מכריחתנו לעשות או לחדול, לתועלתי אני היא מתכוונת. בה בעת שהיא מתכוונת לטובת עצמה ואת טובתי אני היא דורשת כה בעת שהיא דורשת את טובת עצמה. ואם כן אני בעצמי, אני וטובתי הוא מטרת החוקים. שאני מחויב למלאותם. מה שאין כן אם החברה נוטלת את חייו של איזה יחיד או את חייהם של יחידי מספר, להם בעצמם, כמובן, אי אפשר עוד לצאת איזו תועלת ממעשה זה. אלא למי יש לו תועלת מזה? להרבים או התקיפים, שנטלו את נשמתם של היחידים והחלשים. אם כן, הרי זה גזל, גזל נשמה מצד הרבים או התקיפים, שרצחו את המעטים ואת החלשים לטובת עצמם, והרי רציחה לשם גזל. ואין בינם לבין רוצח־גזלן ולא כלום, כי גם זה הורג את החלש ממנו לטובת עצמו.

ונפקא מינה מכל האמור בזה ליחס הכלל אל היהודים במדינות החדשות, שזה לא כבר היו ליושביהן דין ודברים עם תקיפים מהם.

עזיאל ל. קורנבליט.

יהודי פולין ויהודי גליציה.

שאלתי חכם ועסקן יהודי, שבא מאשכנז לראות שלום אחיו בארצות המזרח: מה דעתך על יהודי פולין וגליציה? ואמר לי, כי מצא את יהודי גליציה שונים משכניהם בפולין והשנוי דומה לאותו השנוי שבין האשכנזים הנצרים באשכנז עצמה ובין שכניהם ואחיהם שבאוסטריה. אלה שבאשכנז הנם גאוותנים יהירים, אבירי לב וגבהי עינים, כולם מחזיקים עצמם כגבורים, כחכמים, ככל־יכולים — סלתה ושמנה של האנושות ומדמים, שכל העולם מחויב להכיר יתרונם ולהכנע מפניהם. הם בעיני עצמם עם סגולה מכל העמים, כי בהם נתקיים בפועל „אתה בחרתנו מכל העמים". והשיר הידוע „דייטשלאנד, דייטשלאנד איבער אללעס" אינו מליצה בעלמא, אלא נאוה לאומית. המה מאמינים אמונה שלמה, כי תעודתם למשול בכפה על כל העולם והמפלה והשפלות הנוכחות הן רק לפי שעה ולא יארכו הימים וישובו לאיתנם וירמסו על ראשי כל שונאיהם ויכבשו את העולם.

והאשכנזים באוסטריה הנם ג"כ גרמנים גמורים ואולי יותר גמורים מאלה שבאשכנז (שנבלעו בהם כמה אלמנטים סלבים, ליטאים וקלטים), ומלכיהם משלו כמה מאות שנה על כל ארצות אשכנז. אבל אין להם לא העוז, לא החצפה ולא היהירות שבאשכנז גופא, כאלו היו בני גזע אחר. ולעומת זה תמצאו באוסטריה את התרבות ואת ההשכלה הגרמנית, את המחשבה ואת הרגש הגרמני, את זה שקוראים לו כ"שרון אשכנזי וחכמה אשכנזית הרבה יותר מבאשכנז. האשכנזי האוסטריי ילמד ויעבוד ויעשה חובתו בשובה ונחת, אבל בידיעת המטרה, לא יתימר ולא יתפאר. חכם מובהק אחד ואומן מופלג נוחים לו מכל שלטון העולם. לפיכך נמצא כאמת באוסטריה הקטנה חכמים ואמנים מכל המינים הרבה יותר לפי הערך מאשר באשכנז הגדולה והגאה. אבל הינדנבורגים, לודנדורפים, מקנזנים, ווילהלמים חסרים פה, כי אין מוקיקים אותם כאן כמאשרי עולם ואין עושים אותם למופת בחנוך הילדים. אפילו במשפחת הבסבורג המושלת היו יותר חכמים וחוקרים מגבורי מלחמה.

והיחס הזה עצמו מצא הנוסע בין יהודי פולין ובין אלה שבגליציה. בחנתי את דבריו הסתמיים ומצאתים נכונים מאד. הראשונים מחזיקים עצמם כתמצית האומה הישראלית, כשבט יהודה הקדמון בין השבטים, כמרכז היהודים והיהדות, שהכל כקליפת השום לנגדם. האם דבר קטן הוא: תורתם, חסידותם, ישיבותיהם, גאוניהם, סופריהם, משורריהם ומרכז הספרות שבווארשא. כל ספרות אחרת מחוץ לגבול הם מבטלים ומבזים, וביחוד ילגלגו ליהודי גליציה; אלה הם עדר של בטלנים מבלי עולם, אין כדאי לדבר על ארחתם. וכל כך ישפילו סופרי ווארשא בעתוניהם את בני גליציה בכל הזדמנות עד שיהודי גליצי יתבייש בחו"ל לגלות את שם ארץ מולדתו, כמו למשל אנשי חלם וכמו אנשי אבדרה בין ההלנים הקדמונים. אבל מהי האמת? ליהודי גליציה חסרה רק אהבת הכבוד, ההתנגדרות וההתפארות, אבל רובם אוהבי תורה ודעת, רובם למדו הרבה ומלאו כרסם פחות או יותר בכל מיני ידיעות וידענות, יחקרו בכל דבר לתכליתו ולטעמו ולסבתו כהיהודי הליטאי והכל בצנעא, בלי טענות ותביעות, בלי להחזיק טובה לעצמם. ובענוותנותם זו הרחיקו כל כך ללכת עד שנקל פה להכיר את החכם והידען בנגוד להבור וע"ה. בראותכם יהודי ענו וצנוע תוכלו להשבע, כי הוא בן תורה או משכיל ובראותכם יהודי יהיר וחצוף, תכירו בו את הבור. ע"כ למרות רפיון ידיהם של הגליציים, למרות אדישותם בעניני הצבור, למרות עניותם וכטלנותם ורשלונם במלבושי בחנוך ובנמוס, יכיר בהם הנוסע, המביט בעינים פקוחות, אנשי אירפה בעלי מושגים אירפיים, אנשים צמאים לדעת, להשכלה ולתרבות, בין יהודית ובין כללית. ניכר בהם שנתחנכו מאת ממשלה אירפית. לא חנם היתה ווינא 150 שנה עיר ממלכתם, מופתם ודוגמתם. המה נוטים בכל בחינה אחרי המערב המפותח ולא אחרי המזרח המאובן. מעולם לא פעלה עליהם שובבות מוסקבאית והמוסר הקוזאקי לא השפיע עליהם. סבת שפלות־רוחם, רשלונם ואדישותם היא המצב השפל, שתפשה גליציה בכלל בין ארצות אוסטריה במובן הכלכלי והתרבותי, שנחשבה תמיד כבת חורגת וכשפחה לעומת גבירתה. גם שררת האצילים והכמרים פה גרמה להכנעת העירונים ובכללם היהודים. הארץ נשארה אחורנית בבחינה רוחנית וכלכלית עד שלא העיזו יושביה, אפילו הקתולים, להרים ראשם, כי ראו א"ע תדיר תחת אפטרופסות זרים. אבל בכ"ז נשפעו היהודים מן המערב, כי הם נשאו ונתנו עם עמי המערב יותר משכניהם הנצרים. להרים את המצב התרבותי הועיל גם תק חובת החנוך הכללית, שלא היה בפולין.

הלכך כל המעלות הטובות של היהדות הפולנית נמצאות בעיקרן רק בגליציה: ידיעת התורה, אהבת הלמוד, שקידה, השכלה, גאוני התורה, סופרים, חכמים וידענים אין מספר ובכלל יודעי ספר אם גם לא בשכלול מדעי. עובדה היא, שכמעט אין בגליציה עם־הארץ גמור, שאינו יודע לקרוא עברית ולכתוב עכ"פ יהודית. אין בכל העולם קוראים עברים רבים כמו בליטא ובגליציה. אע"פ שווארשא היא מרכז הספרות העברית ומסחר הספרים ואע"פ שהסופרים הווארשאים מלגלגים כל הימים על יהודי גליציה וחכמיהם, בכל־זאת קוראי „הצפירה" וספרי כל הפרלנים הווארשאים והרוסיים המה דוקא בגליציה העלובה ולא בפולין. ומי המה הסופרים העברים? מחציתם בני ליטא ומחציתם בני גליציה. גם רבים מאד מן הסופרים והחכמים היהודים השקועים בעמים אחרים ובלשונות אחרות המה ילידי גליציה. זהו סוד כמוס, כי החכמים ההם יאחזו בתחבולות שונות, שלא יתגלה מוצאם ויפלו בערכם. חפשו וחקרו בספר היחס של כל חכם יהודי באיזו ארץ שתחפצו ותמצאו ע"פ רוב, שערשו עמד באיזו עירה נדחה בגליציה. וכולם למדו בעצמם בלי רב ומורה, כי ישיבות וב"מ יהודיים הלא אין לנו ואף לא חדרים מתוקנים ונמנזיות, כמו שישנם לרוב בפולין. בגליציה יאהבו היהודים רק את התוך, התורה והחכמה, אבל ישנאו את הקליפה, הסדרים והתקונים בלמוד. הכל יודעים שמות ישיבות מפוארות בפולין, בליטא, באונגרים וכו'; שם ישיבה גליצית לא שמע אדם מעולם. ופלא

הדבר שידיעת התורה הפריחה דוקא בגליציה ובשאלות דתיות חמורות פנו מעולם מכל תפוצות ישראל רק לרבני גליציה. וכן ההשכלה העברית הפוריה והספרות העברית, שערך נצחי לה, נבראו דוקא בגליציה. וגם היום כל הצריך לעבודה ספרותית מובהקה ומזוקקה יפנה אל סופרים ילידי גליציה.

עובדה טפוסית אחת ראויה לתשומת־לב. תנועת ה„יודיש" לא יכלה לתפוש מקום בגליציה עד היום הזה, אין לה שליטה כאן. בשדה מעובד היטב לא נמצא שמיר ושית. אין פה צבור של עמי הארץ, שיש לו צורך בזה. ס״ם יהודי גליצי יודע עברית או שפת הארץ ואינו זקוק ללשון המונית. בערות ובורות אין פה. מזה ראיה, שהספרות הזרגונית אינה מביאה תרבות, אלא ממלאה לפי שעה את מחסורה, וכמעט ירכש לו העם השכלה יהודית וכללית, יבעט בה וישכחנה. להאריך את חיי הזרגון באופן מלאכותי, ע״י ב״ס ועתונים זרגוניים ורשימת „יודיש" בספירת העם ואפילו ע״י אוטונומיה לאומית על יסוד ה„יודיש" אי־אפשר, כמו שאי אפשר ליהודים פולנים חרדים לקבוע את בגדיהם הלאומיים כביכול, שנחלו מאבותיהם (שחיקו תלבושת נכרית) — לתלבושת יהודית לאומית. — אפילו עתון „יהודי" לא יכול מעולם להתקיים בכח עצמו בגליציה. מנהלי התנועה היודישית אינם מנסים כלל ליסר ב״ס זרגוני בגליציה, כמו שיסדו בכל ערי פולין וליטא ורוסיה. וכאשר אך יהיה גם בפולין החנוך הכללי לחובת כל ארם, מיד תחדל התנועה הזרגונית כמו שיסורו הצללים כזרוח השמש.

עוד עובדה טפוסית ראוי לציין. בגליציה אין ב״ס ליהודים, אלא רק קורסים דלים חסרי ערך, ללמד מעט עברית לנערות לשם אפנה. אבל בפולין ישנם ב״ס עברים וכמעט כל מנהלי בה״ס והגמנזיות ההם הנם ילידי גליציה, כי בפולין עצמה אין יהודים בעלי השכלה גבוהה ומומחיות. ושלם ישלמו להם שכר ביד רחבה, אין קמצנות בזה שכר שאפילו גנראל או פרופסור לא זכה לו.

כך עומד הדבר עכשו, זהי תולדת מצב קדום, שכבר עבר ובטל. כשהיתה פולין חלוקה, למדו יהודי גליציה מן הגרמנים האוסטריים את הלמוד, דרישת הדעת והשקידה והחריצות, בעוד שיהודי פולין ורוסיה למדו בחצרות רבותיהם ובלשכות שרי רוסיה את הבטלה ושנאת הדעת. ומתירא אני מפני מהפכה יסורית, מפני חלוף התפקידים בקרב היהדות הפולנית, כי בפולין הקונגרסית יסדו בדור הזה כמה מאות ב״ס טובים וליהודי גליציה אין כל כי אם כיסאות שחורות ובהן יתחנכו כל בני הנעורים. ואילו תולדות יקומו לנו משם?

ש. מ. לזר.

סקירה בעתונים.

וידויו של מורה עברי.

ב„הצפירה" נתפרסם מאמר מעורר תמהון והפתעה של אחד מטובי המורים העברים בפולין מר מ. א. בינל. זהו וידוי גמור על חטא שהטאו מסדרי הלמוד של בה״ס העברים בשיטת עב״ע, שאינו לפ״ד חנוך כלל ולא למוד, אלא שעשוע ריק, שלא ישאר ממנו מאומה אלא אבוד העת וימי הילדות. וזוהי תמצית דבריו:

„... בית הספר שלנו נהפך למוסד המגדל ילדים ללא תורה וללא דעת וללא ד״א. התלמידים הגומרים אותו יודעים קצת עברית ושירים ציונים אחדים. וגם את המעט הזה הם שוכחים כעבור שנים אחדות. וכשהם באים אח״כ אל שיעורי הערב, לחדש את ידיעותיהם, הנך עומד ותוהה, מבלי לדעת מה מרובה אצלם יותר: בערותם בהויות העולם או עם הארצות שלהם בלמודים העברים וכשהם נעשים גדולים „בעלי בתים", הנך עומד ומתפלא על הריקניות הגדולה שבלבם ובמוחם, על הבטלנות הרבה הנודפת מכל דבור היוצא מפיהם ומכל מעשה שהם עושים, והללו הלא צריכים להביא את הגאולה... קורי עכביש נארגו בכל הפנות בביה״ס העברי, שעמום ובטלה שולטים בו. דור נכנס ודור יוצא והוא על תלו עומד, קיים ברקבונו. אותה השיטה „הטבעית", אותם ה„מה זה?" ומה עושה המורה... אותם תרגילי הדקדוק ואותו הפטפוט המשעמם... מלים, מלים, מבול של מלים! המורה העברי, שחשף זרוע עזו ונצח את החדר הישן עם מלמדו הבלה, טבע במבול של מלים ריקות ונהפך בעצמו למלמד ודוקא למלמד גרוע. הוא רק שנה את לבושו וכו׳ והכל נשאר כמקדם, אפילו השיטה, אותה השיטה של תרגום מלים. למה נרמה את עצמנו: איזה הבדל יש בין תרגום מלים ליודיש ובין „תרגום לעברית"? מלים, יש ולשון אין, דבור יש ונשמה אין. ואצל המלמד היתה נשמה, נשמה חיה וכואבת בכל מכאובי עמה... המורה העברי בזמננו בטלן גדול הוא. אמנם גם המלמד היה בטלן, אבל הוא היה מלא תורה ואותה הוריש לתלמידיו. זה היה האידיאל של החנוך, משאת נפשו של העם היהודי בגולה והמלמד הנאמן מלא תפקידו באמונה... גם לתקופתנו אנו יש אידיאל, אלא שהמורה אינו יודע אותו ואינו מתענין לבקשו. הוא שנן לעצמו היטב את הסיסמא המצלצלת, שנתרוקנה כבר מתכנה החיוני: „דברו עברית" ובה הוא נזון כל ימי מלמדותו. הוא נקפא על סיסמא זו ואינו זז מנקודת הקפאון. חוג מבטו צר ואינו רואה כלום ממה שמחטמו והלאה... יוצרי החדר המתוקן לא הבינו, שאין לשון בלי תורה, שהלשון בביה״ס היא רק קליפה, שאין לה ערך בלי תוכן חיוני וזו היתה אחת הסבות, שגרמו למפלתו של החדר המתוקן... והמורה בזמננו אין לו שום אידיאל ואינו מרגיש בהסרונו. אינו שם לב: במה למלא את הריקניות שבביה״ס.

הכותב מאשים את המורה העברי, שהוא עוסק בהוראה רק בין ועידה לועידה, בין אספה לאספה. כלומר הפוליטיקה היא לו עיקר וההוראה טפלה, כדי למצוא לחמו: „גמר את עבודתו, יצא מביה״ס וישכח את הילדים ואת השעורים ויפנה לעבודתו הצבורית. וכל זה מפני שאין לו אידיאל... הוא בקי בכמה דברים פוליטיים וצבוריים ורק במקצוע אחד הוא עם הארץ גמור: במקצוע החנוך וההוראה. וכן הוא גוזר על ימין ועל שמאל בלי חמלה. על הועדים והמורים העברים לדעת, כי תכלית ההוראה אינה הפטפוט, אלא הכנת אנשים לבנין ארצנו ולחיים לאומיים ומוסדיים מביאי תועלת ליחיד ולצבור. החנוך לעבודה פוריה צריך למלא מקום החנוך לתורה ולפלפול. הכותב דורש לכונן בכל עיר מרכזית בית חנוך מורים; והוראת מלאכות תהי בהם עיקר; לקבוע משגיחים תמידים על בתי״ס, לפקח גם על ספרי הלמוד, שלא יעיז כל מורה להבר ספרי למוד על דעת עצמו לשם עסק.

מתהפוכות הזמן.

היהודים יוצרי וואלוטא.

צוררינו אומרים: יד היהודים בכל. המה מנהלים את העולם ע״י מלכותם הנעלמה, שמצודתה פרושה על כל העולם. ואנחנו נדים עליהם ראש כאומרים: הלואי ויכולנו לנהל עכ״פ את צרכינו. הלא גם זאת אין לאל ידינו.

כואו ואראכם שהיהודים באמת ידם נטויה על כל הארץ ואין עומד לנגדם. כמה מוחות כבר נשתברו, במה כסאות מיניסטרים כבר נהפכו בשאלה מה לעשות בוואלוטא הפולנית, היורדת מיום ליום. ומה שלהם הוא שאלה חמורה, ליהודים הוא פשוט בתכלית הפשיטות. בהנפת יד אחת כבר עשו תגרי היהודים וואלוטא חדשה בארץ וכבר נתקבלה ועוברה לסוחר ואין מערער, ואחת היא אם הממשלה והסיים והבנקים האדירים יסכימו או לא. דוואלוטא היהודית כבר התפשטה בקרב העם ואין מי ישיבנה. נסו נא ובאו אל בית מסחר יהודי ושאלו: כמה מחיר חפץ זה? הסוחר יענכם למשל: 8.60 ואתם תבינו תיכף

שהכונה 8600 בוואלוטא הפולנית. כמה מחיר חליפת בגדים? — 75, כלומר ע״ה אלף מרק. כמה שכר דירה בבית חדש? לא הרבה, כי אם 650, ז״א 650.000 מרק וכן הלאה. הכלל: האלף הוא המטבע השרשי וממנו יסתעפו כל החשבונות. שטר האלף הוא כמו שקל כסף לפנים.

אמנם אין עוד שם לוואלוטא הזאת ואין מה להוסיף אחרי המספרים הסתמים. אבל הנולד לכם ילד מימיכם? הלא תדעו, כי גם האדם, כתר היצירה כולה, נולד בלי שם, אלא שהוריו יחמלו עליו ויעטרוהו בשם. הוואלוטא החדשה שבשוק היהודים אמנם בת האמה היא וספק הוא אם גם אמו יולדתה תחמול על הממזרה ותועיד לה שם. אבל העובדה היא עובדה, יש וואלוטא בשוקי פולין והיהודים חוללוה. וישבו להם המיניסטרים והוועדות והיועצים ואדירי הבנקים ואדבוקטים ויוסיפו לשבר מוחם כיצד ליצור וואלוטא טובה ולא ישימו אל לבם, כי הוואלוטא כבר ישנה, אלא שהממשלה צריכה להסכים לה ולשלם גם לפקידיה על פיה, כמו שמשלמים אנו לפועלינו ולבעלי מלאכתנו ולתגרנינו ולאכרינו. ולדרוש גם מסים ומחירי סחורות המונופול ופורטא ושכר העברה במסה״ב וכו׳ ע״פ נוסח הוואלוטא היהודית והעיקר שלא תוסיף עוד להדפיס שטרות ולחלוץ צבא. אבל לא, האם היהודים יקבעו וואלוטא? א״כ איננה.

משל למה הדבר? דומה לאותו הילד הבוכה ומילל, כי יתנו לו „שלש סעודות״. ונותנה לו אמו כל מיני מזונות ומגדנות והוא דוחה את כולם בשתי ידיו: לא, כי אם „שלש סעודות״ תני לי, ו„שלש סעודות״ איננו!

הסכסך.

מדינה ומדינה ומקריה.

בפולין הקטנה.

ועידת הסוחרים בלבוב. ליריד המזרחי הגדול, שנערך בלבוב לתכלית קשירת יחסי מסחר עם חוץ לארץ וביחוד עם המזרח, הוזמנו „גם״ יהודים, כי בידם רוב המסחר והחרושת ואי אפשר בלי סחורותיהם ובלי ממונם להצלחת השוק. אבל לוועידת הסוחרים, שהיתה ביחד עם היריד, לא הוזמנו היהודים כי לא יכלו הפטריוטים לשכוח, כי מגמת הסוחרים הפולנים היא לדחות את היהודים מכל מקצועות המסחר ואיך יזמינום להחלטות ברוח הזאת. לפיכך נועדו הסוחרים היהודים מכל חלקי פולין לועידה בפני עצמה ואחרי מועצה של שני ימים החליטו את ההחלטות האלו: א) הועידה דורשת, שתתיחס הממשלה לסוחרים יהודים בכל מעשיה הכלכליים כמו להסתדריות אחרות ותראה בהם גורם שוה בשדה הכלכלה הכללי. ב) לפי דעת הועידה ההתבדלות מן המסחר היהודי אסורה לפי חוקי העונשין ועתידה היא להחריב את כל שדה הכלכלה בארץ. לכן דורשה הועידה מאת הממשלה להשבית את החרם הנגוד על המסחר היהודי. ג) הועידה דורשת מאת הממשלה, להמתיק ליהודים את חק השביתה בחגי הקתולים, כי לא יוכלו לשבות חגים כפולים ומהבטלה של מיליוני בני אדם יגיע בהכרח הפסד למדינה כולה. ד) הועידה קוראה לאגודה המרכזית של הסוחרים ליסד בנק לסוחרים יהודים. ה) היות שביחס המסחר בין פולין ובין רוסיה היה הפקיד גדול ליהודים, פונה הועידה אל הממשלה בדרישה נמרצה, כי בקשור יחסי המסחר החדש לא תחלק רשיונות לאגודות מיוחדות לתכלית הוצאת יהודים מן המסחר הלזה.

מוסד הבארון הירש. אל נזקי היהודים לרגלי המלחמה בת שבע השנים יש לצרף גם את מוסד הבארון הירש לתכלית חנוך בני היהודים בגליציה. סכום המוסד היה 12 מיליוני פרנק של זהב ואשת הבארון הוסיפה עוד 5 מיליונים, לכלכל את התלמידים העניים ולהספיק להם בגדי חורף בכל שנה. בכסף הזה הוקמו בתחלה 50 בי״ס נמוכים במקצת הערים גם ב״ס למלאכות. התלמידים נמסרו אחרי שנות למודם אל בעלי מלאכה והמוסד לא חדל מדאוג להם עד עמדם ברשות עצמם. הלמוד היה אמנם ברוח המתבוללים ולא היתה דעת היהודים דתיים והלאומיים נוחה ממנו. אבל בכל אופן היה זה הון לאומי, שברכה בו וברבות הימים היה נהפך לטובה. בימי המלחמה נפסקה פעולת המוסד. בה״ס נסגרו וחלק הגון מן ההון נשקע בשטרי הלואת המלחמה האוסטריים וירד לטמיון. ושאר הכסף היה שקוע במניות מסה״ב הדרומית. אח״כ החרימה ממשלת אוסטריה את כל הסכום בתור הון פולני, תמורת ההון האוסטריי, שהוחרם בפולין. בסוף התפשרו שתי הממשלות והכסף נמסר לממשלת פולין, שהשקיעתו בשטרי מלוה פולנים והסכום עולה לק״ן מיליוני מרק. בקרוב יפתחו 20 ב״ס של הבארון הירש. אך מה יהיו כמות ואיכות הלמוד, נוכל לשער אם נדע, ששכר מורה נקצב 4000 מרק לחודש. הציונים בקשו לקבל את בה״ס תחת חסותם ולעשותם לב״ס לאומיים ולא הסכימו אפטרופסי המוסד. המוסד קיים איפא, אך ללא תועלת לעמנו; הוא דבר אבוד, ירד לטמיון, כי רק ממשלת פולין משתמשה בכסף, שנתנה בעדו שטרי המלוה שלה, שהיו מונחים כאבן שאין לה הופכים.

בפולין.

צוררי יהודים — עוכרי המדינה. הכלל הזה נאמר ונשנה אלפי פעמים בארץ הזאת ובחוץ לארץ וכל ההיסטוריה מאשרה אותו במקרים אין מספר. אבל צוררינו ומקטרגינו שוחקים לו ותולים אותו בחולשת היהודים, לאמר, לפי שאין קול היהודים נשמע מתוך חולשתם, ע״כ הם מדברים בשם טובת המדינה. בימים האלה העיד בית הדין הגדול לצבא בווארשא על אמתת הכלל הזה, שיותר משיזיקו צוררי היהודים לעם עברים יעכרו את עמם הפולני ואת מדינתם החדשה, שבשמם ירעו ליהודים. עמדו לדין שר המאה וורשטשינסקי, גזבר קופת הצבא והמאיור פאננור, שעליו היה להשגיח עליו. וו. שלח יד בממון הצבא ובזבז עשרות מיליונים לצורך עסקי משפחתו. הוא נידון למיתה כראוי לה, אבל המאיור פ. נענש רק למשמר שבוע אחד, כי הצטדק, שמלמעלה אלצו בו לפטור את שלישיו היהודים, שהיו חרוצים, מומחים ונאמנים וכאשר שלחם לא מצא עוד אנשים הגונים ומומחים, שימלאו מקומם ולא היה אפשר לו אפילו להשגיח על קופת הממון מרוב עבודתו. ביה״ד מצא, כי צדק פ׳ וזכהו. ואלה השרים הגבוהים, שכפו את המאיור לפסול את היהודים, הלא בשם טובת המדינה עשו זאת. עתה הם רואים מהי טובת המדינה ומהי עכירת המדינה.

ד״ר לעוו פולני. ידוע הוא מעשה הרב האונגרי ד״ר לעוו, שהעלילו עליו צוררי ישראל, כי חרף את נשיא הארץ וגלה לזרים את ערות הארץ והיה תפוש זמן רב בבית האסירים. מעשה כזה ממש היה בלוצק אשר בוולין הפולנית: כאשר נכנס צבא פולני העירה, העלילו שונאים פרטים מן היהודים על ראש הקהל ומנהיג הציונים הרופא ד״ר מאיר סגל, כי התרועע עם הבולשיוויים ונתפש בתור בוגד ונידון למאסר קשה לחמש שנים. אע״פ שאותם הכובשים הבולשיוויים החרימו כל רכושו. רק שני עדים מדלת העם, כפי הנראה נשכרו בכסף להעיד כן. העידו, כי שמעו מפיו, כי חכה ל„הבריוני״ הבולשיוויים. עתה נבדק דינו הקשה ע״י ביה״ד הגדול וסניגורו הוכיח, שאפילו אם אמת הדבר, הרי לא היה הד״ר סגל אזרח פולני בשעה שאמר כן ואין זאת בגידה. אבל הלא מגוחך הוא לחשוד באיש זקן, עשיר וציוני בבולשיוויות. ביה״ד בטל את גזר-דינו ויצא זכאי.

האונס בספירת-העם. אין מספר למקרי הכפיה והלחץ, שקרו בכמה מקומות ע״י הפקידים הזמניים, שהם עפ״ר סטודנטים ספוגי

משטמה ליהודים. בקצת מקומות עשו להם לחוק, שיהודים, שאינם יודעים לכתוב פולנית, אלא עברית ויהדית, ירשמום בתור אינם יודעים לכתוב. בוורשא לא נתנו ליהודים לכתוב, שלשונם היא יהודית, אלא עברית או זרזון, כלומר כפום להעיד, שאין לשון ליהודים. במקומות הרבה לא אבו הפקידים למנות רושמים יהודים לעזר בספירה, אע"פ שהיו חסרים אנשים. בקצת מקומות לא שאלו כלל את היהודים, אלא כתבו כאות נפשם בבתי היהודים ובכוונה בקרו בבתי היהודים בשבת ויו"ט. אבל גם היהודים עצמם עזרו לספירה מזויפת. ההמון היהודי לא היה מוכן לספירה, כי חוקה ליהודי פולין, שלא לקרוא עתונים ושלא לכת לאספות ולא מצאו ידיהם ורגליהם בשאלות הרושמים, רובם כתבו בשקר, שהם שייכים ללאום הפולני, אע"פ שלא נצטוו לכתוב כן.

ברוסיה.

הרעב והיהודים. הבצורת פגעה גם במושבות היהודיות שברוסיה הדרומית ולא היה כל קציר לשש ושלושים המושבות בעלות 340 אלף אקר ומספר נפשותיהם כששים אלף. הממשלה אינה יכולה לכלכל את האכרים היהודים והמה צפויים לזלעפות רעב. חברת אר"ט הוציאה כרוז אל כל ההסתדרויות היהודיות בעולם, לחמול על האכרים היהודים הרעבים ולהספיק להם לחם וזרע לזרוע.

באוסטריה.

חנוך ביהכ"נ הגדול. ארבע שנים היה ביהכ"נ הגדול אשר ברובע היהודים בווינה הרב, כי היה למאכולת אש בשנת תרע"ז. תיכף נתקבץ סך מיליון כתר לתקון בדק הבית ולא הספיק. הקהלה לא אבתה להשתתף, כי דרשה למסור את הדבר בידה והועד לא רצה. רק בשנה האחרונה באו לידי פשר ובעזרת הקהלה „נ. יבים חדשים נרפאו שברי ביהכ"נ הגדול והנהדר בכל בתי התפלה של היהודים בווינא. בערב שבת שלפני ר"ה נתחנך מקרש המעט תפארת הגולה במעמד ב"כ הממשלה והעיר וכל ראשי הקהלה והרבנים. אמנם עדיין לא נגמרה העבודה כולה ואחרי החגים יסנר שוב עד סיום כל התקון.

ביהמ"ד למורים בווינא. מן הפדגוגיה העומדת תחת הנהלת הרב ד"ר ח"ת מבקשים מאתנו להודיע, כי מספר תלמידים נמרו הק למוריהם. ב"ם נמוכים ובינונים, הדורשים מורים עברים, יואילו לפנות בדרישותיהם ובהודעת התנאים אל לעהרערפרעמינאר אם יוד. פּעדאגאגיום וי"ען .II אבערע דאָנווישטר. 91.

בהגר.

בני אטילא. עתה נודע הדבר, שכאשר פשטו „גבורי" המדיארים בנפות המערב, שעל האוננרים לפנותם בשביל אוסטריה, התנפלו ביהוד על היהודים, גזלו רכושם, שדדו בתיהם והטילו עליהם קנסות, גם דם נקי שפכו בקהלות. בין ההרוגים נמצא הרב מלקנבו. עתה בשעת רגוס יד המדיארים תקיפה קראו להם „אומת הגבורים". עתה בשעת ־נגוס נפל הצעיף האירפי והמדיארים נגלו בצבעם האמתי: בני אטילא מלך הלסטים הקדמונים. גם מערי הגר התיכונה באות שמועות על תפישות עשירים יהודים בעלילות שוא ועל סתם שוד ובזה.

באנגליה.

אין תקוה מאגודת העמים. בהשתדלות לוסיען וואלף מזכיר אגודת הקהלות באנגליה הציע ב"כ אפריקה הדרומית בועד אגודת העמים, לקבוע ועד מיוחד, להשגיח על המדינות המזרח ובאמצע אירפה, שלא ילחצו את המעוטים הלאומיים ויקימו את דברי הברית. ההצעה היתה מתקבלת, אלא שב"כ אותן המדינות והן: הסלבים הדרומים, הטשכים, רומניה ופולין השתדלו לבטל את ההצעה והיא בטלה. א"כ אין תקוה למעוטים הלאומיים מאגודת העמים.

בארץ ישראל.

עולי גולה. בחודש שעבר הביאה הספינה רדויץ לחיפה 173 עולים וביניהם גם נשים וילדים והספינה קומסדוליה הביאה ליפו 135 חלוצים מטריעסט. באו גם חלוצים מאמ"יקה ליסד בית מעשה רהיטים.

תעשיה. יהודי מבסארביה מר אורינובסקי שכר בראשון לציון שלושה דונאם קרקע ונטע טבק, שעלה יפה אפילו בתנאים לא טובים. השיכר קצר 70 ק"ג טבק ממיטב המינים, ששויו 40 ל"ש. בירושלים נפתח בית תעשית מעשי נופת ופירות כבושים בשם „מעדנים". המיסדים הם יהודים פולנים, שהביאו מכונותיהם. כי התעסקו בזה בפולין לתעשית הטבק יש עתיד גדול. בית־אכ.שלם יכול לחיות מחמשה דונם.

בנין הארץ. מר זלמן ברזל, העוסק בתעשית אבק־טבק, קנה את כל רחוב בסטרם ביפו, המכילה 26 בתים ובית מלון ושמונים חניות. — בהשתדלות דשמם רותשילד הסכימה חברת יק"א ליסד מושבה חרשה בשביל אנשי הלגיון העברי חמשים איש על אדמתה סמוך למושבה מנחמיה בגליל.

בוגדים אנשי בצע בא"י. לפני שלש שנים הפתיעונו העתונים בבשורה, כי חברת מניות יהודית בנתה אניות על ים כנרת, צי שלם להעברת אנשים ומשאות בשם „נרדאו". שמענו, כי הוא עסק טוב ומפריח. אך עבר זמן והדבר נשתקע ואין שומע עוד דבר מהצי היהודי על ים כנרת. „הפועל הצעיר" מגלה את הסוד. בעסק הזה השתתפו גם ערבים, אך להם היו רק 47 מניות וליהודים 53 ובצדק נק"אה החברה על שם נורדאו. מחיר המניה 58 ל"מ ובשנתים ומחצה הוציא כל בעל מניה 73 ל"מ ריוח. אז מכר יהודי אחד טודרוס אפשטיין 4 מניות לערבים ונשארו היהודים במועט ומכרו גם הם את שאר המניות לנכריים וכן עבר כל המוסד היהודי לידי ערבים. בהפקעת המוסד לידי נכרים טפל ביחוד העסקן ובעל ההשפעה חבר הועד הלאומי גליקין. נמצא יהודי, שבקש לקנות את כל המניות ולא אבו למכרן לו, כי הערבים נתנו יותר. עתה מתעוררת השאלה: איה הבנקים היהודים? איה ועד הצירים? מפני מה נתנו להפקיע קנין יהודי לידי שונאינו? ובין הערבים הקונים נמצא צורר ישראל ידוע. יכתב המעל הזה לדראון עולם לאותם הבוגדים.

השבוע בכל העולם.

הסיים הפולני קבל נחיצות הצעתו של גדיק, למהר לתקן את הוואלוטא ולגזור גזירות חמורות על מפקיעי השער ע"י הסתרת סחורות נחוצות והעברת לחם אל מחוץ לגבול ומכניסי מיני מותרות. — צרפת בטלה את המצור, ששמה על אשכנז המערבית והוציאה משם את הצבא שומר הגבול, שהיה גובה מס מכל סחורה המובאה לערי אשכנז. — המו"מ בין ממשלת אנגליה ובין ממשלת מצרים הולך וקרוב לקצו. מצרים תהיה ממלכה עומדת ברשות עצמה לגמרי כמו בימי קדם ואין לה עם אנגליה אלא ברית ידידות. — המו"מ בין אנגליה ובין אירלנד התחיל שוב. — ממשלת יון המוכה והנכנעה במלחמה, מתחננה עתה לעזרה לעשות שלום עם התורקים. בלונדון יועדו שני הצדדים. — בוורשא נגמר דין שר המאה וורשטשינסקי, ששלח יד בממון הצבא ובזבז עשרות מיליונים לעסקים פרטים. דינו נגמר למיתה ולתשלומי נזק. — בראשית החדש הבא תהיה בלנדון ועידת ממלכות רבות, להועץ בדבר הוואלוטות, למצוא עצה לתקון הוואלוטות הרעות. — טשורטשיל אמר באספה, כי הקנס, שהטילו בוורזיל על אשכנה, הוא נזק כל העולם, כי בירידת המרק האשכנזי אפשר

לאשכנז להוציא סחורות בזול ואין לעמוד נגדה, אבל קשה למכור לה מאומה. — תקיפי הסיים הפולני מתנכלים בתהבולות של חמס ומרמה, לקפח אפשרות הבחירה של המעוטים הלאומיים והמפלגות הקטנות. כפי הנראה יעשו עצת הפרופסור בוזק לקבוע שיבחרו חצי הצירים מכל פולין ביחד [illegible] ית, באופן ש[illegible] למפלגות הגדולות יהיו צירים. — הקלריקלים [illegible] משתדלים [illegible] עז ליצור מין סוציאלות־נצרית מהדורה [illegible] את כל [illegible] ,אינטרנציונלה לבן [illegible] הבין־לאומית הנוש[illegible] וכנגד הסוציאלות [illegible] מית. — באנגליה [illegible] הטופי [illegible] ויותר לידי הכ[illegible] שכנז אחראית בעד מלחמ[illegible] העולם [illegible] אלא דוקא צר[illegible] בריתה, ש[illegible] רבים למלחמה זו ודוקא אשכנז [illegible] לעציר [illegible] עד המלחמ[illegible] אנשי חצרו של ניקולאי לא נתנו לעכב את ההתפרצות. — ועד אגודת העמים הבין תכנית ועידה של כל העמים והממלכות לשם צמצום הצבא ומכשירי המלחמות. כוונת הועד [illegible] כפי הנראה, לעשות את ה[illegible] לוושינגטון, שהזמין נשיא אמריקה, מיותרת. כדי שלא [illegible] אמריקה בראש הפוליטיקה העולמית. — בבאקו עיר החוף בקאוקז מרדו התושבים בשלטון הבולשיווים והיתה מלחמה ונפלו מאות חללים. — הבולשוויים הרוסים לכדו שוב את עיר החוף וולאדיבוסטק באזיה המזרחית. — כפי שמודיע הפיש. וויעטש. צריכה פולין לשלם בעד ועדת הממשלות בשלזיה העליונה משני הדשים ת' אלף רולר, כשני מיליארדים ומחצה. ברומניה חדים זה שני חדשים מסים חדשים; מס הרכוש, מס הקרקעות, מס המותרות.

זושא בעק.

חלשתו של ר' יוזיפל.

(סוף).

מי זה ידאג בימים האלה לגוף, לההומר. בזמן שמן האזוב ועד ארזי הלבנון ירגישו כולם את הדר גאונו פחדו? — — — — — הוא מתבונן סביבו. והנה הוא רואה שהבריאה כולה כאלו אחוה רעד טמיר מפני הדר עוזו. הדשאים יבלי היקום כאלו התכוצו... אינם רועשים ואינם נעים בדרכם, אלא [illegible] רידים את ראשיהם ומתפללים תפילה חרישית, תפילה אלמית. תפילה הלב..

וכפוף עומר גם [illegible] שהוא יושב תחתיו ומקבל את פני הבורא־עולם בלחישה [illegible] זמירה וכמוסה דממה קדושה ונשגבה תקפה גם אותו. וכעין נצוצין קדושין התלקחו באישוניו של ר' יוזיפל. עוצר הוא בנשמתו. מאזין הוא לכל אלה הרשמים, ונפשו קולטת וסופגת אותם. ורטט של פחד מפני הקדוש־ברוך הוא חולף ביצור, גופו. גם נפשו מתגעגעת וכמהה לשפוך שיח לפני אדון העולמים. גם נפשו משתוקקת להסתופף בצלו ,הוא' ולעבוד את בוראו בכל פשו ובמאודו. וכי מה לו ולבני ביתו? השם מפרנס כל בריה ובריה, וגם אותם לא יעזב. הרי כל יעודו של האדם הוא להנזר מהבלי העולם, כמפורש בספרים הקדושים. נפשו הומה ומתרוממת רק למעלה, רק לדברים עליונים.

ואלמלי — מתחיל הוי [illegible] חשוב בעוז — ואלמלי מצא עגלה, אז היה נוסע... אבל האיך יכלה [illegible] שבה כזו לעלות על דעתו? להוציא את מעט הכסף! הוא נכוה תיכף בה. תינח, לו יזמין לו השם עגלה לנסוע הנם... והכסף שלו יהיה שמור וצרור בחיקו עד בואו הביתה; זהו ענין אחר. אבל נסים אינם מתרחשים בזמן הזה.

וראה פלא! הנה אבק מתמר ועולה מרחוק. קול אופנים, שעטת סוסים. עגלה מתגלגלת והרי [illegible] עוברת על פניו. שיירת חסידים צפופים ודחוקים יושבים בה, ונוסע העגלה מכירים אותו מכבר, לא פעם אחת אכלו ,אצלו' ביחד מקערה אחת. נעצרה העגלה. וקולות נשמעו: ,לאן ר' יוזיפל? בודאי אל הצדיק. אבל קשה היום ההליכה... יום חם מאד... סע אתנו, טפס על העגלה. — אבל למה זה תפקפק בדבר? שמא חס אתה על שכר הנסיעה? אי שוטה, אל יקפץ לבך בדבר הזה, את כל העגלה שכרנו, ותוכל לנסוע חנם־חנם אין כסף...

— נו, שוטה עלה! — ועלה — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — —

באחד הימים המעוננים שאחרי חג הסוכות ישב שוב יוזיפל באותו המקום תחת העץ הזה לפוש מעט. תחת העץ מתגוללים עלים צהובים ומבושים. האויר בחוץ קר. ויש שתזרח השמש לרגע, אבל כבר תש כחה ואינה מחממת. ממולו משתרעים השדות הערומים והשחופים. רק פה ושם עומד עוד איזה נבעול בודד צנום ורועד מקור באויר..

ושם למעלה צולח מחנה חסידות את ים האויר הכהה, נוסעות הן לבקש להן בית בבקים אחר עד עבור החורף. ופה עוזבים העורבים את קניהם בשדה, בדאותם שלא יהיה להם מה לאכול פה בחורף ומתישבים בעיר. יצפרי השדה מאספות נבעלי קש, מוך לרפד את קנן, בכדי שאפרוחיהן לא תקפאנה מקור. הנה צפור עסקנית אחת, נושאת דבר מה בחרטומה ועפה מהר לקנה.

יוזיפל רואה, שכל בריה ובריה דואגת לבני ביתה. — והוא? הוא נבהל מהרעיון הזה, במשך החגים לא נתן חשבון לנפשו. שקוע היה בים של שכרון, ים של אושר רוחני. אז בימים ההם לא היה לפניו לא עבר ולא עתיד, לא אשה ולא ילדים, רק את ההוה, הרגע הנוכחי, [illegible] ע ורק לשעשועי נפשו הוא דאג. שום קשר לא קשרהו לשום יציר בעולם, נעתק מכולם היה, רק פה, בפנה זו, בבית מדרשו של הצדיק מצא את עולמו הרוחני. והכל היה שם.

ועכשו אנה הוא בא? הכסף, שצבר במשך הזמן, כמעט אפס. ואיך יתראה בפניהם? ובדמיונו כבר נצבת אשתו לפניו בעיניה הנונות והדומעות והמלה רוצח מצלצלת כבר באזניו. זעה קרה כסתה אותו. מחו עובד בלי הרף, באיזה אופן להחלץ ממצב קשה כזה. ולפתע נהרו עיניו. המצאה נפלאה נצנצה במחו. נודרז וקם ממקומו. הפשיל תרמילו מאחורו ושם לדרך פעמיו, לשוב אל עירו.

עם הערב שמש נכנס לעירו. בהרבה בתים כבר הודלקו עששיות. עובר הוא את הרחוב הזה ובא לרחוב שבו הוא גר. זורק מבט לביתו והנה — חשך. אין להם במה להעלות נר. לבו דופק. עומד הוא מאחורי הדלת וכובש את נשימתו ומאזין... דממה.

הישנים הם או אולי קרה איזה מקרה לא־טוב? לבו נלחץ בו מכאב. בידים מהירות ורועדות הוציא מטפחתו מכיסו וחבש בה את ראשו ועינו האחת...

דופק הוא. — ,מי שם?' נשמע קול אשה מבפנים. ,אני' עונה יוזיפל מבחוץ באי־בטחון. ,יוזיפל?!' — כן, ענה, הוא בשפה רפה.

קול שמחה של ילדים נשמע מבפנים. הוא נכנס ופרק משאו ואשתו הדליקה נר. כשראתה אשת יוזיפל את בעלה בראש חבוש, נבהלה ושכחה את מבול נדופיה וקללותיה, שהכינה בעדו. ,מה זה היה לך?' שאלה בחרדה.

יוזיפל החשה ונאנח.

,הוי לצרותי הרבות' — ספקה היא את כפיה. ,אויה לי, עולמי חשך בעדי, אסון בודאי קרה לך! אסון... אמור, מה נהיתה?' יוזיפל נאנח שוב ואמר: ,כן, אסון, בדרך נפלו עלי לסטים ודרשו ממני הרכוש או את עיני האחת. חתשמעי? את עיני! ומה היה עלי לעשות אמרי בעצמך'.

,שוטה, צעקה היא בחרדה — טפש, וכי מה לא יתן האדם בעד נפשו! ואתה, שוטה שכמותך נתת לנגוע בבשרך בשביל הכסף הנבזה? הסר המטפחת! מדוע תחשה? הנתן נתת, לנקר את עינך,

אתה כבר בעל־מום?... אויה, מה עשית?! בעלי בעל מום, בעל מום!... הילדים שתקו והביטו בפני אביהם בתמהון.

„רחלה, אמר הוא בשחוק מר בהסירו את המטפחת מעל פניו כן עשיתי... כונתי ל־עתך... שלם אני בגופי. את הכסף נתתי כופר בעד נפשי"...

הוא הדבר אשר אמרתי; הולשה אחת היתה ל[illegible] וחסידות שמה ועל ידה הוציא מפיו דבר שקר.

ירוסלב תרפ"א.

ערבים בעלי דת ישראל.

כמה יכאב הלב, כי בארץ ישראל שלנו, שהחזירוה לנו גם כל הממלכות האדירות פה אחד בחלקן את הארצות, שנכבשו מידי הטורקים, עדיין אוחזים ערבים בארץ ומתנכלים עלינו להאבירנו ולנעול שערי הארץ בערנו. ועלינו להבטיח כל הימים, כי לא נגע „בקדשיהם". ומה הם קדשיהם? הלא קדשינו הם: הר בית המקדש, קברי דוד ושלמה, קברי האבות בחברון, קברי נביאים וקברי משה ואהרן בהרי מואב. על כל המקומות האלה עלינו להסכים, כי המה קדשי בעלי דת מחמד ואסור לנו לנגוע בהם. ובכל זאת תלמדנו ההיסטוריה, כי היו ימים, שהערבים קבלו עליהם את דת ישראל שבט אחרי שבט. וזה לא בזמן שהיתה יד ישראל תקיפה, אלא דוקא בזמן גלותנו, אחרי חרבן ב"ש. ולא היה חסר הרבה, שתתפשט דתנו על כל העמים בני שם. אבל אלהי ישראל חפץ שלא יתבוללו ישראל אפילו בהעמים בני שם ובטרם הספיקו כולם לקבל דתנו קם מחמד ויסד את דתו החדשה והבדיל את כל בני שם מישראל והציל את יחוסנו.

דבר התיהדות הערבים נזכר בדברי ימינו ובדברי ימי הערבים, אך לא היתה לנו איזו תעודה עתיקה, כתב יד, שתאשר את העובדה התמוהה והנה זה בימינו אלה הצליח [illegible] יקר ג"י בני־קדם הפרופסור השבדי מורברג, למצוא במקרה כתב־יד עתיק בזה המקיים את העובדה הוא קנה איזה ספר ערבי ישן נושן שהיה כרוך בקלף ועל הקלף הזה היה נראה כתב עתיק־ימים שלא הכירהו בתחלה. רק אחרי עמל רב עלתה בידו לעמוד על אפיו. הכתב היא בתב סורי ובראשו רשום: „מעשה בכלב מלך כוש שהושיב ביד חזקה מלך בארץ חמייר". והנה ארץ חמייר ידועה לנו; היא מדינה בקצה דרומית מערבית של חצי־האי הערבי, ימן של עכשו, שספרו [illegible] היה הרבה אבות הכנסיה הנצרית וכתבים כושים עתיקים. בעמל שלא יתואר קרא הפרופסור מורברג את השורות הכתובות בכתב מטושטש ובלוי על פני תבריך ספרו. אח"כ יגע לצרף את הפסקות, שלא היו במקומן וכך יצא לו כ"י שלם, המספר על־אדות מלחמות קשות וארוכות, שנלחמו יהודים ונצרים על שלטון המדינות באפריקה המזרחית ובערב הדרומית. בארץ כוש או חבש, הידועה היום בשם אביסיניה ובכר [illegible] הסמוכות, הנכללות בזמן הזה במושבות איטליה, עריטריה וסומאלי, משלו מלכים יהודים בתחלת ימי הבינים וכפי הנראה גם בזמן בית שני של[illegible], כלומר המלכים והעם לא היו מזרע ישראל, אלא כושים גמורים שקבלו עליהם בימי קדם, בודאי כבר בימי הנביאים את דת ישראל. (עיין בס עשרת השבטים לש. מ. לזר פרק ד). היו שם גם יהודים גמורים רבים, נדחי ישראל, שטולטלו שמה בימים קדמונים מארץ הגלעד, מיהודה וממצרים ושריד מהם הנם הפלשים הידועים [illegible] שהכושים לוחצים ומענים ומאבדים אותם תדיר. בימים שהיתה דת ישראל שלטת שם, היה בית המלכות מישראל ועד היום הזה מתיחסים עוד בני משפחת המלך שם לשלמה המלך — בטעות. בכל הימים הקדמונים היתה השפעת היהודים רבה מאד על כל העמים יושבי מזרח אפריקה וחצי האי הערבי. ובשנת ת"ע אחרי חרבן [illegible] קבלו גם מלכי חמייר בערב הדרומית את דת ישראל ואולם הכושים באפריקה כבר עזבו זה כמה את דת ישראל והמירוה בדת הנצרים. המה היו הראשונים לכל האומות, שקבלו את הדת החדשה. ארץ חבש עמדה אז במשא ומתן תמידי עם מלכות ביצנץ ועם האב הרומי ובעצתם יגע מלך כוש להשמיד ולאבד [illegible] מלכות חמייר היהודית כדי שלא יהיה ניר לבית ישראל. וזה לא היה קשה כל כך, כי בארץ חמייר עצמה היתה מחלוקת בין המלך היהודי ובין נשיאי הארץ, שהיו נוטים אחרי הנצרות (דת מחמד ט"ו קמר). המלך היהודי היה לוחץ את הנשיאים הנצרים. המלך תובר הביא לו חכמים יהודים וסוחרים יהודים אל ארצו, לחזק את מלכותו וכה הכניס את כל עמו בברית דת ישראל, שהתמידה שם דורות אחדים. המלך האחרון דו־נובש עלה על כל המלכים אשר לפניו בקנאתו לדת ישראל והיה רודף באף ובאכזריות את הנוטים אחרי הנצרות ואת שארית עובדי הכוכבים והלבנה. באש ובחרב היה כופה את כל עמו לקבל דת ישראל. וכה משך עליו את עיני מלך כוש הנצרי, שהשתמש בהזדמנות האלו לעבור את הים סוף בחיל כבד, להגן על הנצרים. בראש החיל הכושי עמד המלך כל[illegible], שהכה את המלך היהודי [illegible] חילו והושיב נציב נצרי בארץ. פה מסיים הכ"י העתיק. [illegible] ימי המלחמה ידועים. אחרי שנים אחדות שב דו־נובש אל כסא מלכותו וגרש את הזרים מארצו ויסר את הערבים הנצרים ביסורים קשים על עזרם זרים לבא ולמשול בארצם. המלחמה התחדשה והמלך היהודי נפל שנית ולא הוסיף קום וזה היה קץ השלטון היהודי בערב.

בן עזר מקרה של כ"י עתיק, המזכיר את ספורו של גוסטב פרייטאג ע"ד כ"י אבוד, לקיים פרק חשוב מדברי ימינו.

משפטי הנשים בבבל הקדמוניה.

[illegible] עתיקה או שנער היתה, כידוע, מדינה בת תרבות רמה וקדמה [illegible] גם למצרים. אך לא נודע מה היה משפט הנשים בבבל העתיקה עד שנגלה ספר המשפטים של אמרפל מלך שנער (חמורבי) [illegible] בבל [illegible] נודע גם מצב האשה שם.

הבבלים [illegible] עם עוסק במסחר. ארץ שנער היתה לקדמונים מרכז המסחר והחרשת. ויושבי בבל היו מפזים כל כך רוח המסחר עד שגם החתון היה בעיניהם כמין עסק. כל גבר היה קונה לו אשה מידי אביה בקנית שפחה או בהמה ונותן לאביה את המוהר, הנזכר גם בתורתנו. האבות היו מוכרים את בנותיהם גם בילדותן בעוד עגלה [illegible] ידי או בלי [illegible] שאול את פיהן אם הן מסכימות. על כל נערה [illegible] אחרי האיש, שדרשתיה עם אביה על אדות המוהר [illegible] יש היה כותב לבחירו שטר כתיב וחתום, כמו שהיו עושים שטר על קנין קרקע. וזהו הכתובה שלנו. הורים עשירים וטובים היו נותנים לבנותיהם הנישאות מתנות, נכסים ומטלטלים וגם שפחות לשרתן. [illegible] השפחה [illegible] לפילגשי הבעל. אבל לא [illegible] משרת את [illegible] אם ילדה [illegible] אם לא ילדה [illegible] בעלה [illegible] רשות לגבירתה [illegible] אך אם ילדה [illegible] פקעה [illegible] למכרה. אבל [illegible] רשאית להעביד [illegible] עבד [illegible] נערות. אבל נשואה היתה כשרה כאיש. [illegible] איש [illegible] או לא נתן לה די צרכה, היתה רשאית לעזב [illegible] שב אל בית [illegible] ולקחת אתה גם את מתנות אביה ואת אמהותיה. [illegible] לבנים היה קונה שפחות אל ביתו ומוסרן לבניו לנשים. (השוה „אם לבנו ייעדנה", שמות כ"א).

בנים או בנות, שקללו את הוריהם או הכעיסום, היו אלה רשאים למכרם לעבדים ולשפחות או לגרשם מביתם ומעירם. בתולה, שנישאה לאיש, יצאה מרשות אביה ונכנסה לרשות בעלה ולא היתה עוד רשות לאביה למכרה. אשה נשואה נחשבה כבת הורין, בעלה היה חייב להתיחס אליה כמו אל דומה לו בכל דבר וחלילה לו להתעמר בה ולמכרה.

לארוס ידידינו החביבים מר יהושע זילבער ביאסלא ומ׳ת שרה גינצבערג בזמינ־וד אברכם במז׳ט ואאחל להם עתיד מפריח ומצליה וחיים של קורת רוח. נפתלי הירץ שלאף — יאסלא.

את הב׳ נו מר יהושע זילבר לארוסו עם מרת שיה גינצברג בזמינרוד נברך במז׳ט ועתיד מאושר והיים של ברכה בארץ ישראל היהודית הדתית. אגודת צעירי מזרחי — יאסלא.

Wydawca i redaktor odpow S. M. Laser. — Drukarnia BGeizhalsa Kraków-Podgórze ul. Kalwaryjska 18. — Telefon3379.